

*Гедіков Владислав Васильович, Губаль Лілія Вікторівна,
студенти I курсу магістратури
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Берназ-Лукавецька О.М.*

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ЗЛОЧИНОМ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

В умовах реформування законодавства особливо актуальним стає захист прав і свобод людини. Увага з боку міжнародного співтовариства до питань відшкодування потерпілим шкоди, завданої злочином, обумовлена необхідністю додержання гарантій у сфері забезпечення прав потерпілих від злочину, врахування інтересів жертв злочину в аспекті розкриття злочину, а також процес євроінтеграції нашої держави в європейське співтовариство.

Протягом довгого періоду часу у цивільному законодавстві України не було врегульовано питання відшкодування державою шкоди, завданої злочином. У зв'язку із розвитком суспільства та збільшенням нерозкритих злочинів це питання все частіше зустрічається на практиці та потребує вирішення.

Деякі аспекти відшкодування шкоди, завданої потерпілому, досліджували такі вчені як Ю. О. Заїка, Т.С. Ківалова, О. П. Кучинська, О. Г. Мазалов.

Уперше про потерпілого як центральну особу у зобов'язанні заговорили у Західній Європі у 19-му столітті. Мова йде про Міжнародний пенітенціарний конгрес, на якому безпосередньо повністю відкрилась дана проблема. Багато юристів відстоювали думку про те, що обов'язок компенсувати потерпілому шкоду, завдану злочином, повинен бути юридичним обов'язком держави за принципом взаємної відповідальності громадянина перед державою і держави перед її громадянином [1, с.2].

У законодавстві багатьох країн держава гарантує особам, яким було завдано шкоду внаслідок вчинення злочинів, забезпечення медичної допомоги, пенсії, або догляд відповідно до поданої заяви.

Нідерланди є однією з перших країн, яка ратифікувала Європейську конвенцію про відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів. Для отримання відшкодування за рахунок держави не вимагається особистого звернення особи до органів влади із заявою про вчинення злочину, бо достатньо лише самого факту відкриття провадження. У Нідерландах існує Фонд відшкодування шкоди від злочинів. Дана країна є прообразом для ефективного врегулювання відшкодування шкоди в Україні [2, с.38].

Цивільні кодекси УРСР 1922 року та 1963 року не передбачали врегулювання з боку держави даного питання. Із прийняттям нового законодавства порушилося питання й про врегулювання шкоди. Так, у ст. 1177 та 1207 ЦКУ закріплено положення про відшкодування державою шкоди, яка потерпіла від кримінального правопорушення. Це стало значним поштовхом для застосування санкцій до осіб, які завдають шкоди, так як окрім факту заподіяння шкоди, злочинного діяння та причинно – наслідкового зв'язку між ними потрібна наявність особливих умов: особу злочинця має бути не встановлено, або така особа повинна бути неплатоспроможною [4, с.23].

У Єдиному державному реєстрі судових рішень є значна кількість рішень у кримінальних справах, де передбачається відшкодування моральної шкоди, внаслідок вчинення злочину, які можна знайти щодо різної категорії кримінальних справ, користуючись пошуком за відповідними критеріями. Важливим в даному випадку є і практика Конституційного Суду України. Так, до прикладу, згідно окремої думки одного із суддів щодо Рішення Конституційного Суду України у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України, зазначається, що людина, яка вчинила злочин, має отримати справедливе покарання, а особи, в тому числі фізичні, які постраждали від цього злочину, – справедливе відшкодування.

На жаль, законодавством не встановлено як підтверджується факт неплатоспроможності та факт невстановлення особи. Також проблемним питанням є те, що не встановлено в якому обсязі відшкодовується шкода та чи можливим є стягнення з держави моральної шкоди [3, с.115]. Ці питання потребують законодавчого регулювання.

Отже, для нашого суспільства питання про відшкодування державою шкоди, завданої злочином, є новим, недостатньо врегульованим з боку влади та теоретично недослідженим з боку цивілістів та практиків.

На сьогоднішній день в Україні, через відсутність спеціального нормативного акту, право особи на відшкодування їй державою шкоди, завданої злочином, є декларативним. На наше глибоке переконання, аби вирішити цю ситуацію, треба прийняти закон, до якого відсилають норми статей 1177 та 1207 ЦК. У законі повинно бути передбачено умови відшкодування шкоди, встановлено чіткий та доступний порядок отримання виплат, встановлено момент виникнення права на відшкодування, критерії визначення неплатоспроможності особи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрамович Р. Відшкодування шкоди потерпілим: теоретичні та практичні проблеми / Руслана Абрамович // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vu.ua/article/materials/Analytic/285.html>
2. Банчук О.А., Дмитрієва І.О., Малишев Б.В., Саїдова З.М. Відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів: європейські стандарти і зарубіжне законодавство // За заг. редакцією О.А. Банчука. – К., 2015. – 196 с.
3. Ківалова Т.С. Концептуальні засади визначення поняття та системи зобов'язань відшкодування шкоди за Цивільним законодавством України / Т.С. Ківалова // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 1. – 118 с.
4. Кучинська О. П. Законодавчо захистити права потерпілих / О. Кучинська // Право України. – 1996. – № 7. – 54 с.

*Добровольська Наталія Олександрівна,
студентка 4 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Завальнюк С.В.*

ЗНАЧЕННЯ РИМСЬКОГО ПРАВА У ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ В УКРАЇНІ

Римське право є тією культурною і юридичною цінністю, яка продовжує активно впливати на становлення та розвиток сучасного юридичного світу. За визначенням окремих науковців римське право є материнським правом – універсальним, загальним правом, попередником і своєрідним камертоном більш пізніх систем (традицій) європейського права. Західноєвропейська і Східноєвропейська традиції права у правовому сенсі є «дочірні» щодо римського, як ті, що існують і продовжують розвиватися й зараз як елементи відповідних локальних цивілізацій [7, с. 68]. У історії людства римське право займає особливе місце: воно пережило народ, який його створив, і двічі підкоряло світ [5, с. 4].

Національні правові системи різних країн формувалися під впливом римського права. Воно являє собою фундамент цивільного права багатьох держав, сприяло розвитку товарного виробництва і комерційної діяльності, появі й розвитку буржуазних відносин взагалі. Римське право є досвідом правового розвитку з характерними йому реальними труднощами, протиріччями і досягненнями, зафіксований протягом унікально тривалого відрізка часу в межах єдиного політичного утворення [3, с. 7].